

УДК 658.7:338.432(477)

М. М. Ільчук,д. е. н., професор, завідувач кафедри організації підприємництва та біржової діяльності,
Національний університет біоресурсів і природокористування УкраїниORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5129-6110>**І. В. Свиноус,**д. е. н., професор кафедри обліку і оподаткування,
Білоцерківський національний аграрний університетORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0346-1596>**Р. П. Любар,**к. е. н., доцент кафедри організації підприємництва та біржової діяльності
Національний університет біоресурсів і природокористування УкраїниORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1381-2051>**І. В. Дворник,**к. е. н., доцент кафедри менеджменту та аграрної економіки,
Відокремлений підрозділ НУБіП України "Ніжинський агротехнічний інститут"ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9501-117X>**О. А. Томашевська,**к. е. н., доцент кафедри організації підприємництва та біржової діяльності,
Національний університет біоресурсів і природокористування УкраїниORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2444-7259>

DOI: 10.32702/2306-6792.2025.6.4

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ЛОГІСТИКИ ТОРГІВЛІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМИ ТОВАРАМИ В УКРАЇНІ

М. Ilchuk,Doctor of Economic Sciences, Professor, Head of the Department of Business Organization and Exchange Activity,
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine**I. Svyynous,**Doctor of Economic Sciences, Professor, Department of Accounting and Taxation,
Bila Tserkva National Agrarian University**R. Lyubar,**PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Business Organization and Exchange
Activity, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine**I. Dvornyk,**PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Management and Agrarian Economics,
Separate division of NUBiP of Ukraine "Nizhyn Agrotechnical Institute"**O. Tomashevska,**PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Business Organization and Exchange
Activity, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

MAIN DIRECTIONS OF LOGISTICS OF TRADE IN AGRICULTURAL PRODUCTS IN UKRAINE

Малі суб'єкти підприємницької діяльності в сфері аграрного бізнесу здійснюють суттєвий внесок у продовольче забезпечення країни, а також мають ключове значення для забезпечення соціальної стабільності в сільських територіях.

Логістика надає безліч механізмів зниження витрат. Одним із найпростіших і найефективніших є виключення з продуктових ланцюгів зайвих посередників. Значна економія може бути отримана впровадженням безперевантажувальних процесів.

Розвиток логістичних підходів при організації збуту сільськогосподарської продукції, виробленої малими формами господарювання, відкриває можливості поліпшення обслуговування споживачів. Останнім часом виникла необхідність надання їм додаткових послуг, зокрема з доставки товарів у скорочені строки, з поліпшення взаємодії з транспортними організаціями, з виконання складських операцій, задоволення інших запитів, які можна виконати в умовах комплексного логістичного обслуговування.

Доведено, що вітчизняна логістика, набирає обертів, і головна її проблема полягає в тому, що на шляху до сільськогосподарської продукції "з поля до кінцевого споживача" значно страждає кількість і якість останньої. Якщо вчасно відкоригувати ці параметри, саме нині ефективність сільського господарства можна значно підвищити.

Small business entities in the field of agrarian business make a significant contribution to the country's food supply, and are also of key importance for ensuring social stability in rural areas. Logistics provides many mechanisms for reducing costs. One of the simplest and most effective is the exclusion of unnecessary intermediaries from food chains.

Significant savings can be obtained by implementing non-transshipment processes. Planning of quantitative indicators has great potential, which in market conditions requires special approaches. This area includes concluding contracts with producers of agricultural raw materials and products, financial and commodity lending to producers, and leasing of equipment.

It should be noted that one of the main tasks of logistics is managing the costs of bringing the material flow from the primary source of raw materials to the end consumer. It involves not only accounting for production and circulation costs, but also managing consumption costs.

The development of logistics approaches in organizing the sale of agricultural products produced by small-scale businesses opens up opportunities for improving consumer service. Recently, there has been a need to provide them with additional services, in particular, for the delivery of goods in a short time, for improving interaction with transport organizations, for performing warehouse operations, and for satisfying other requests that can be fulfilled in the context of complex logistics services.

Scientific research shows that a logistics alliance is needed between producers of agricultural products, transport and warehouse links, processors, wholesale and retail structures, and supply links, each of which must clearly perform its functions in order to protect the producer, justifying the forced development of the country's agro-industrial complex, which will allow reducing the retail price for the end consumer.

It has been proven that outsourced logistics is gaining momentum, and its main problem is that on the way to agricultural products "from the field to the end consumer" the quantity and quality of the latter suffer significantly. If these parameters are adjusted in time, the efficiency of agriculture can be significantly increased right now.

Ключові слова: логістика, сільськогосподарські товари, сільськогосподарські товаровиробники, ціна, агропродовольчий ланцюг.

Key words: logistics, agricultural products, agricultural producers, price, agri-food chain.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Аграрний сектор є основою багатьох економік, забезпечуючи продовольство і сировину для промисловості. Проте, цей сектор часто стикається з логістичними проблемами і проблемами. У той час як метою було збільшення виробництва, мінімізація втрат у ланцюжку поставок продовольства до недавнього часу в основному ігнорувалася. Неефективна логістика може призвести до збільшення витрат, затримок виробництва і навіть до псування товарів.

Одними з найважливіших проблем для сільськогосподарських підприємств є збут і своєчасність оплати за реалізовану сільськогосподарську продукцію. За відсутності конку-

ренції вони змушені на економічно не вигідних умовах продавати її торгово-посередницьким структурам.

Логістика є інструментом раціонального використання ресурсів, скорочення витрат часу і грошей на шляху доведення продукції до споживачів. Можливості логістики в підвищенні ефективності процесів закупівлі, транспортування, зберігання і розподілу матеріальних потоків визнані в усьому світі та використовуються в усіх галузях людської діяльності, зокрема і в сільському господарстві.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідженню сфери логістики присвячені праці багатьох закордонних дослідників, серед яких: Б. Анікін, В. Амітан Р. Баллоу, П. Бейк,

А. Гаджинський, А. Жоміні, Ю. Неруш, В. Сергєєв, Д. Стаханов, та інші, а також праці вітчизняних науковців: С. Войта, К. Завгороднього, І. Іртищевої, Є. Крикавського, С. Мінакової, М. Окландера, Ю. Пономарьова, І. Савенка, І. Седікової та інших. Проте, швидкоплинні зміни, вимагає перегляду теоретичних основ функціонування суб'єктів логістичного забезпечення сільськогосподарських товаровиробників.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

На основі узагальнення дослідження науковців запропонувати теоретичні підходи щодо формування основних напрямів логістики торгівлі сільськогосподарськими товарами в Україні.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Збут — це процес реалізації виробленої продукції з метою перетворення товару на гроші та задоволення запитів споживачів. Продаж завершує процес збуту, коли товар переходить у власність покупця.

У процесі збуту продукції відбуваються не тільки фізичне переміщення реального речового потоку з місць виробництва до місць споживання, а й зберігання, сортування товарів, як на шляху проходження, так і в місцях зберігання, у роздрібній торговельній мережі в очікуванні їх реалізації. Цей процес являє собою об'єктивну необхідність і зумовлений суспільним і територіальним поділом праці та різноманітними потребами населення країни. Він є доцільним у тому випадку, якщо через задоволення потреб споживача буде забезпечено економічну вигоду кожному його учаснику [1].

В зв'язку з цим необхідно дати чітке розуміння логістичного підходу до побудови ланцюгів доведення сільськогосподарської продукції до споживачів через усі технологічні ланки її переробки. Функціонально логістика сільського господарства має включати:

- системне планування та управління;
- закупівельну діяльність;
- транспортування;
- управління запасами;
- переробку, виробництво, пакування;
- складування, зберігання;
- розподіл, збут;
- сервісне забезпечення;
- інформаційну систему.

Кінцевою метою логістичної системи є задоволення потреб споживача. Результат має

проявлятися у зниженні кінцевих (роздрібних) цін за рахунок зменшення логістичних витрат, у запобіганні їх коливанні.

Логістика надає безліч механізмів зниження витрат. Одним із найпростіших і найефективніших є виключення з продуктових ланцюгів зайвих посередників [2]. Значна економія може бути отримана впровадженням безперевантажувальних процесів.

Суттєві можливості має планування кількісних показників, яке в ринкових умовах вимагає особливих підходів. У цій сфері перебуває укладання контрактів із виробниками сільськогосподарської сировини та продукції, фінансове та товарне їх кредитування, лізинг техніки.

Важливим напрямом діяльності є стандартизація якості продукції та процесів. Необхідна чітка і прозора система встановлення закупівельних цін, що базується на гатунковості товару з диференціюванням за умовами виробництва і транспортування.

Планування логістичної інфраструктури ґрунтується на поєднанні фінансових можливостей економіки, структурних особливостей виробництва і споживання продукції, розвитку транспортної мережі [3].

За напрямками сільськогосподарська логістика може бути поділена:

- на зернову;
- м'ясну;
- молочну;
- плодоовочеву;
- рибну;
- необроблювану (природну);
- ресурсну (сільськогосподарська техніка);
- логістику добрив.

Логістичні сільськогосподарські комплекси мають включати дільниці та служби:

- приймання та первинної обробки;
- лабораторного контролю;
- переробка;
- охолодження, заморожування;
- зберігання;
- пакування;
- транспортування.

Важливим напрямом логістичної діяльності в сільському господарстві є ресурсне забезпечення виробників продукції. Постачання техніки, запасних частин, витратних матеріалів, сервісне обслуговування мають бути органічно вбудовані в систему сільськогосподарської логістики [4].

Аналіз сучасного етапу організації системи збуту сільськогосподарської продукції за кордоном ґрунтується, насамперед, на дослідженні діяльності сільськогосподарських споживчих

кооперативів США, Німеччини, Канади, Нової Зеландії та інших країн, які мають традиції і тривалий досвід організації, підтримки та регулювання збутової діяльності в сільському господарстві [5]. Правову основу організації системи збуту сільськогосподарської продукції в розвинених країнах становлять загальновизнані міжнародні акти та національне законодавство.

Дослідження товарних сільськогосподарських принципів у сучасних умовах господарювання набуває особливої актуальності та значущості, оскільки наразі їхнє становище характеризується динамічністю, ускладненням механізму формування та розвитку, появою нових чинників, що чинять істотний і суперечливий вплив. У зв'язку з цим важливого значення набувають логістичні товарні потоки.

Донедавна вважалося, що до організацій малого бізнесу в агрному секторі (особистих селянськими господарств, мікро-, та малими сільськогосподарськими підприємствами) принципи логістики не застосовувалися. Але, як відомо, логістика — це управління потоками.

Аналіз світового та вітчизняного досвіду свідчить, що малим формам господарювання в агрному секторі як кінцевим самостійним економічним осередком суспільства тією чи іншою мірою притаманні всі функціональні галузі логістики — закупівельна, розподільча, транспортна, інформаційна та інші [5].

Нині істотну проблему для сільських товаровиробників становить відсутність досвіду реалізації виробленої продукції, оскільки цю продукцію необхідно доставити потенційному споживачеві та створити умови для перетворення потреби в реальний попит. Збут передбачає рух матеріальних потоків (готової продукції) від виробника до кінцевого споживача. На цій стадії процесу управління матеріальними потоками займається розподільна логістика.

Головний напрям у розподільчій логістиці становить раціоналізація процесу фізичного розподілу наявного запасу матеріалів (готової продукції). Розподільна логістика відповідає за оптимізацію процесу розподілу наявних запасів готової продукції відповідно до інтересів і вимог споживача.

Її організація включає: організацію процесу збуту готової продукції з урахуванням принципів і методів логістики; організацію управління збутом як сукупність логістичних операцій, логістичних ланцюгів і логістичних систем; організацію взаємодії учасників збутової діяльності, тобто суб'єктів розподільчої логістики.

Встановлено, що логістичне моделювання процесу збуту готової продукції будується з

урахуванням цільової орієнтації на кінцеві результати збутової діяльності.

До операційної системи розподільчої логістики включають три підсистеми: переробну, забезпечення, планування і контролю. Задоволення попиту споживачів — це результат взаємодії всіх перелічених підсистем.

Розвиток логістичних підходів при організації збуту сільськогосподарської продукції, виробленої малими формами господарювання в сфері аграрного бізнесу, відкриває можливості покращення обслуговування споживачів. Останнім часом виникла необхідність надання їм додаткових послуг, зокрема з доставки товарів у скорочені строки, з поліпшення взаємодії з транспортними організаціями, з виконання складських операцій, задоволення інших запитів, які можна виконати в умовах комплексного логістичного обслуговування.

Учасники каналів, що створюють ланцюги поставок, усвідомлюють вплив покупців і розглядають їх як свої активи. Спостерігається зміщення акценту уваги сільгоспвиробника в бік покупця. Слід зазначити, що поліпшення забезпечення населення власними транспортними засобами, проникнення комп'ютерних засобів передавання й обробки інформації істотно змінює характер і умови відвідування закладів роздрібної торгівлі, розширює можливості пошуку товару, навіть не виходячи з дому. Зв'язки між виробником і споживачем стають дедалі тіснішими. Для ефективного управління товарними запасами змінюється і концепція постачання продовольчих товарів.

У зв'язку з цим дедалі більшого значення набувають сільськогосподарські кооперативи. На жаль, використанню логістичних підходів до дослідження ринків продовольчих товарів, особливо на стадії їх руху від малих форм господарювання в сфері аграрного бізнесу до роздрібних підприємств, приділяється недостатньо уваги. Насправді вони потребують пильного розгляду, оскільки споживчий ринок перебуває у стадії реформування.

Проаналізувавши поточкові процеси малих сільськогосподарських підприємств на ринках агропродовольства, було виявлено низку проблем, розв'язання яких можливе за умови застосування логістичних підходів.

Так, у більшості особистих селянських господарств використовуються вкрай недосконалі технології, велика частка ручної праці. Відчувається нестача в постачанні якісного насіннєвого матеріалу, забезпеченні високопродуктивною худобою, кормами, засобами захисту

рослин та мінеральними добривами, а також наданні консультаційних послуг.

Відсутність інформації про ринкову кон'юнктуру, потенційних партнерів, неможливість впливу на рівень цін через незначні обсяги продажу продукції посилює проблеми збуту, обмежує можливості збільшення виробництва.

Нестача потужностей для зберігання, передпродажної підготовки та переробки призводить до отримання неконкурентоспроможної продукції.

Важливим інструментом вирішення цих проблем є створення мережі сільськогосподарських кооперативів із заготівлі, збуту, переробки продукції особистих селянських господарств і малих сільськогосподарських підприємств. Кооператори вважають, що тільки концентрація сил у закупівельно-збутовій сфері може змінити становище на краще.

При цьому найбільшу життєздатність виявляють сільськогосподарські кооперативи, засновниками яких виступають фінансово-стійкі суб'єкти підприємницької діяльності в сфері аграрного бізнесу, підприємства переробки, тощо.

Серед невирішених проблем, що гальмують розвиток малих форм господарювання в аграрному секторі і кооперації, слід виокремити слабку роботу з роз'яснення можливостей використання кредитних ресурсів. Поки що не приносять позитивних результатів спроби створення оптових ринків сільськогосподарської продукції містах [6].

Ми вважаємо, що для підтримки малих форм господарювання в сфері аграрного бізнесу необхідно розробити програму, засновану на побудові замкненого ланцюжка: від постачання насіння в овочівництві, рослинництві, племінної худоби у тваринництві до збуту готової продукції. Процеси забезпечення виробництва, переробки, логістики та збуту мають здійснюватися централізовано через створені кооперативи, які будуть координуватимуть взаємодію власників господарств із різними підприємницькими структурами на всіх етапах товароруху продукції "від поля до виделки". Вважаємо, що для закладів роздрібної торгівлі, які торгують продукцією, яка вироблена малими сільськогосподарськими підприємствами слід створити власну торгову марку.

Всю діяльність треба здійснювати на основі укладених між ОСГ та малими суб'єктами підприємницької діяльності в сфері аграрного бізнесу та кооперативами контрактів, із зазначенням термінів, обсягів і якісних параметрів постачання продукції. При цьому зберігається господарська та юридична самостійність парт-

нерів. Поставки готової сільськогосподарської продукції оформляти замовленнями.

В ідеалі така система має створити стабільно працюючу, самоокупну систему виробництва, переробки та реалізації сільськогосподарської продукції, яка дасть змогу власникам особистих селянських господарств і мікро- і малими сільськогосподарськими підприємствами заробляти [7].

Організація роботи має бути налагоджена в п'яти основних напрямках: забезпечення виробництва, самовиробництва сільгосппродукції, її переробка, логістика та дистрибуція.

На наш погляд, також необхідне створення оптових продовольчих ринків. Оптовий продовольчий сільськогосподарський ринок здійснюватиме закупівлю у громадян, які ведуть особисте селянське господарство, та у малих суб'єктах підприємницької діяльності плодоовочевої та іншої продукції у свіжому вигляді. Принцип роботи оптового ринку:

- на логістичному комплексі оптового ринку овочі мийуть, сортують, фасують і упаковують;

- свіжі, екологічно чисті овочі та іншу сільгосппродукцію реалізують насамперед представникам великих торговельних мереж, дрібним підприємствам роздрібної торгівлі та харчування, а також іншим зацікавленим особам. Надалі можна буде відправити великими партіями продукцію за межі області і навіть країни (залізничним та автомобільним транспортом).

Необхідне обладнання для оптових продовольчих ринків може придбати шляхом залучення коштів на основі державно-приватного партнерства і здавати в оренду або лізинг керівництву ринку.

Участь органів місцевого самоврядування в організації овочевих ринків дає змогу державі впливати і на цінову політику суб'єктів господарювання в сфері аграрного бізнесу. Ціни оптових ринків будуть орієнтиром для всіх інших каналів збуту продукції і, зокрема, для встановлення контрактних розцінок. Тому тут важливо працювати за принципом приватно-державного партнерства.

Товарно-оптові ринки можна віддавати в управління безпосередньо кооперативним об'єднанням, які створюють сільськогосподарські виробники. Тоді можна буде вирішити три головні завдання: прямий їх доступ до місць пільгової реалізації продукції; досягнення помірних цін шляхом виключення цілої низки посередників, що економічно справедливо; публічність осіб, відповідальних за якість продукції.

Реалізація цих завдань значно знижує тіньовий оборот сільськогосподарської продукції та продовольчих товарів.

Необхідно зазначити, що одне з головних завдань логістики — управління витратами з доведення матеріального потоку від первинного джерела сировини до кінцевого споживача. Вона передбачає не тільки облік витрат виробництва та обігу, а й управління ними.

Як свідчать дослідження науковців, що застосування науково обґрунтованих методів логістики дає змогу знизити рівень витрат обігу на 20%, товарні запаси — на 30—70%, скоротити час обігу товарів на 20—50% [8].

У зв'язку з цим особливого значення для сільського господарства набувають логістичні методи зниження витрат обігу при його ресурсозабезпеченні, відмова від стихійного формування рівня і структури цих витрат, що завдає великої шкоди аграрній економіці.

Не існує універсальної моделі для формування ефективних логістичних рішень у системі розподілу сільськогосподарської продукції. Наукові вишукування показують, що необхідний логістичний альянс між виробниками сільськогосподарської продукції, транспортною і складською ланками, переробниками, оптовими і роздрібними структурами, забезпечувальними ланками, причому кожна з них має чітко виконувати свої функції, з метою захисту виробника, обґрунтовуючи форсований розвиток агропромислового комплексу країни, що дасть змогу зменшити роздрібну ціну для кінцевого споживача. Домогтися мінімізації витрат можна завдяки оптимізації організаційно-функціональних активностей на шляху проходження товару та під час усього життєвого циклу, враховуючи також підсумкову фазу утилізації відходів.

Агрологістичний підхід може бути сконцентрований у теоретико-методологічно обґрунтованій реалізації таких дій:

- моніторинг ринків сільськогосподарської продукції країни, з виокремленням пріоритетних потреб інфраструктурного забезпечення аграрних об'єктів;

- інформаційне забезпечення сільського господарства, що включає поточну і стратегічну інформацію (ціни і тарифи, можливості інтеграції, аналітика попиту і пропозиції, розвиток науково-технічного прогресу в аграрному бізнесі);

- коригування нормативно-правової бази, що сприяє ефективній реалізації сільськогосподарської продукції як для власних потреб, так і для зростання експортного потенціалу;

- охорона природних ресурсів, оцінка поточних і стратегічних ризиків, фінансування меліоративних робіт, консервація земель, впровадження інноваційних розробок і найкращих доступних технологій;

- зведення та введення в експлуатацію елеваторно-складських і холодильних потужностей, овочесховищ, розвиток транспортної мережі. Так, у Франції державна участь у будівництві елеватора та розвитку сільськогосподарської кооперації становить до 30 % вартості проекту. При цьому далі об'єкт звільняється від оподаткування на прибуток, що стимулює подальший розвиток і можливість повернення кредитних коштів. Рекордне кредитування та державне субсидування широко розвинене при зведенні агропромислових логістичних об'єктів в Англії, Голландії, Сполучених Штатах Америки, Канаді та багатьох інших державах;

- компенсаційні заходи на витрати, пов'язані зі зберіганням і транспортуванням сільськогосподарської продукції — участь держави відповідно до ефективного досвіду країн Євросоюзу — сформулюють підґрунтя стратегічного розвитку галузі;

- квотування закупівель є альтернативним заходом, який передбачає, що на продукцію, яка перевищує розмір квоти, встановлюють знижену ціну або навіть штрафні санкції (у такий спосіб квотують молоко в ЄС, зерно і молоко на території Канади).

Логістичне забезпечення систем розподілу агропромислової продукції та товарів, що виробляються з неї, в Японії, країнах ЄС, США здійснюється через різні підсистеми, найпоширенішими з яких є: контрактація, кооперація, біржова та аукціонна торгівля, виставково-ярмаркова діяльність, створення оптово-посередницьких розподільчих центрів тощо.

Розвиток малих фермерських господарств в нашій країні, стимульований участю громадськості та підтримкою зростання малого бізнесу, вже дає значні результати. Такі країни, як Франція, Англія та інші держави ЄС мають найбільш розвинену співпрацю, яка має не тільки горизонтальну, але і вертикально інтегровану специфіку. Горизонтальна інтеграція у вигляді об'єднання зусиль сільськогосподарських товаровиробників вже спостерігається на вітчизняному ринку, але вертикальна інтеграція виробників оптових, роздрібних і посередницьких структур може забезпечити тільки логістику. У Франції, наприклад, існує більше 20 структур, які об'єднують виробників і переробників, основні структури маркетингу харчових продуктів, тому що вони функціонують так ефективно, в деяких частинах країни вони змогли повністю замінити адміністративні складові управління, самостійно контролюючи якість переробки, маркетингу, оптової та роздрібної торгівлі.

**ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ
НАПРЯМІ**

Продовольча безпека країни забезпечує вирішальний стратегічний продукт — зерно, що також забезпечує стабільне функціонування аграрного ринку як багатоцільового системоутворюючого драйвера, стимулюючи розвиток харчової та сировинної галузей. Платформою для розвитку всіх галузей сільського господарства та переробної промисловості є виробництво круп. Логістичне постачання зернових культур забезпечує можливість тривалого зберігання без втрати якості, а також доступну ціну, що дає можливість зробити зерно продуктом масового і щоденного споживання. У Німеччині, існує закон, який дозволяє державі підтримувати не тільки сільгоспвиробників, але і організації, що працюють в переробному секторі. Він працює за умови, що велику частку закупівель здійснюють невеликі суб'єкти підприємницької діяльності в сфері аграрного бізнесу, виходячи з довгострокових договірних відносин, що також неможливо без співпраці.

Вітчизняна логістика, що інтенсивно розвивається, набирає обертів, і головна проблема агрологістики полягає в тому, що на шляху до сільськогосподарської продукції "з поля до кінцевого споживача" значно страждає кількість і якість останньої. Якщо вчасно відкоригувати ці параметри, саме нині ефективність сільського господарства можна значно підвищити.

Література:

1. Проценко Н. М. Транспортна логістика у сільськогосподарських підприємствах: стан, проблеми. Вісник ХНАУ. Серія: Економічні науки. 2013. № 6. С. 146–151.
2. Гуторов О. І., Прозорова Н. В. Формування ефективного механізму функціонування логістичних систем сільськогосподарських підприємств. Економіка АПК. 2013. № 8. С. 33–39.
3. Семенда Д. К., Семенда О. В., Семенда О. В. Логістика та її роль в підвищенні економічної ефективності реалізації продукції рослинництва. Молодий вчений. 2021. № 1 (2). С. 185–190.
4. Смирнов С. О., Касян С. Я. Логістика дистрибуції та конкурентний бенчмаркінг в агропродуктовій сфері. Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Економіка. 2015. Т. 23, вип. 9 (3). С. 134–144.
5. Березівський Я. П., Вишньовська Х. М., Вишньовський М. М. Логістика в АПК: євро-

пейський досвід. Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій ім. Гжицького. 2017. Т. 13, № 1 (1). С. 66–71.

6. Кошова Л. М., Ткач І. В. Маркетингова логістика аграрних підприємств під час проведення зовнішньоекономічної діяльності. Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка. 2017. Т. 22, Вип. 11. С. 23–27.

7. Вовк А. В. Логістика як стратегія інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств. Агросвіт. 2016. № 1–2. С. 8–12.

8. Ржепішевська В. В., Ключко Н. С. Логістичні засади забезпечення конкурентоспроможності підприємств сільського господарства. Фінансовий простір. 2018. № 2. С. 101–111.

References:

1. Protsenko, N.M. (2013), "Transport logistics in agricultural enterprises: status, problems", Visnyk KhNAU. Serii: Ekonomichni nauky, vol. 6, pp. 146–151.
 2. Hutorov, O.I. and Prozorova, N.V. (2013), "Formation of an effective mechanism for the functioning of logistics systems of agricultural enterprises", Ekonomika APK, vol. 8, pp. 33–39.
 3. Semenda, D.K. Semenda, O.V. and Semenda, O.V. (2021), "Logistics and its role in increasing the economic efficiency of the sale of crop products", Molodyj vchenyj, vol. 1 (2), pp. 185–190.
 4. Smyrnov, S.O. and Kasian, S.Ya. (2015), "Distribution logistics and competitive benchmarking in the agricultural product sector", Visnyk Dnipropetrovs'koho universytetu. Serii: Ekonomika, vol. 23, no. 9 (3), pp. 134–144.
 5. Bereziv's'kyj, Ya.P. Vyshn'ov's'ka, Kh.M. and Vyshn'ov's'kyj, M.M. (2017), "Logistics in the agro-industrial complex: European experience", Naukovyj visnyk L'viv's'koho natsional'noho universytetu veterynarnoi medytsyny ta biotekhnolohij im. Gzhyts'koho, vol. 13, no. 1 (1), pp. 66–71.
 6. Koshova, L.M. and Tkach, I.V. (2017), "Marketing logistics of agricultural enterprises during foreign economic activity", Visnyk Odes'koho natsional'noho universytetu. Serii: Ekonomika, vol. 22, no. 11, pp. 23–27.
 7. Vovk, L. (2016), "Logistics as a strategy of innovative development of agricultural enterprises", Agrosvit, vol. 1–2, pp. 8–12.
 8. Rzhepishevs'ka, V.V. and Klochko, N.S. (2018), "Logistic principles for ensuring the competitiveness of agricultural enterprises", Finansovyj prostir, vol. 2, pp. 101–111.
- Стаття надійшла до редакції 07.03.2025 р.*